

ประเด็นชวนคิด: 6 Mega trends กับเศรษฐกิจไทย

จิรัฐ เจนพิงพร
พัชรพร ลีพิพัฒน์ไพบุลย์
รุจา อติศรกาญจน์

โลกปัจจุบันเปลี่ยนเร็วและคาดว่าสิ่งที่เปลี่ยนไปจะส่งผลกระทบต่อสูงในหลายด้าน ในฐานะที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้ดูแลนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ ธปท. จึงตระหนักถึงความสำคัญของบริบทโลกในอนาคต (Mega trend¹) ว่าจะมีผลต่อเศรษฐกิจไทยอย่างไร ทั้งนี้ มีการศึกษามากมายที่ได้สรุป Mega trends ของโลกไว้² แต่การศึกษาที่วิเคราะห์ผลของ Mega trend โยงมาสู่เศรษฐกิจไทยยังไม่เห็นเท่าไรนัก บทความนี้จึงพยายามเสนอประเด็นชวนคิดเกี่ยวกับ Mega trends ที่จะมีผลต่อเศรษฐกิจไทยผ่านช่องทางการผลิตของธุรกิจ การทำงานของแรงงาน การซื้อของผู้บริโภค รวมถึงบทบาทภาครัฐ โดยรวมแล้วมี 6 Mega trends ที่ไทยควรให้ความสำคัญ (รูปที่ 1)

“มี 2 จาก 6 Mega trends ที่ไทยต้องเตรียมการรับมือ ได้แก่ สังคมผู้สูงอายุและเทคโนโลยีนวัตกรรม”

6 Mega trends ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย แบ่งเป็น 3 Trends ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในไทย ได้แก่ สังคมผู้สูงอายุ ความเป็นเมือง ความเป็นปัจเจกบุคคล และอีก 3 Trends ที่มีผลจากการเปลี่ยนแปลงนอกประเทศ ได้แก่ เทคโนโลยีนวัตกรรม การเปลี่ยนช่องทางเศรษฐกิจและการเมืองโลก และการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ โดยมี 2 จาก 6 Mega trends ที่ไทยต้องเตรียมการรับมือ ได้แก่ สังคมผู้สูงอายุและเทคโนโลยีนวัตกรรม เพราะเป็น Mega trend ที่โยงถึงจุดอ่อนของโครงสร้างเศรษฐกิจไทย โดยไทยจะแก้ก่อนรวยและการปรับตัวอาจไม่ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนเร็ว

Disclaimer:

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความเห็นของผู้เขียนซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นธนาคารแห่งประเทศไทย

¹ แนวโน้มในโลกอนาคตที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

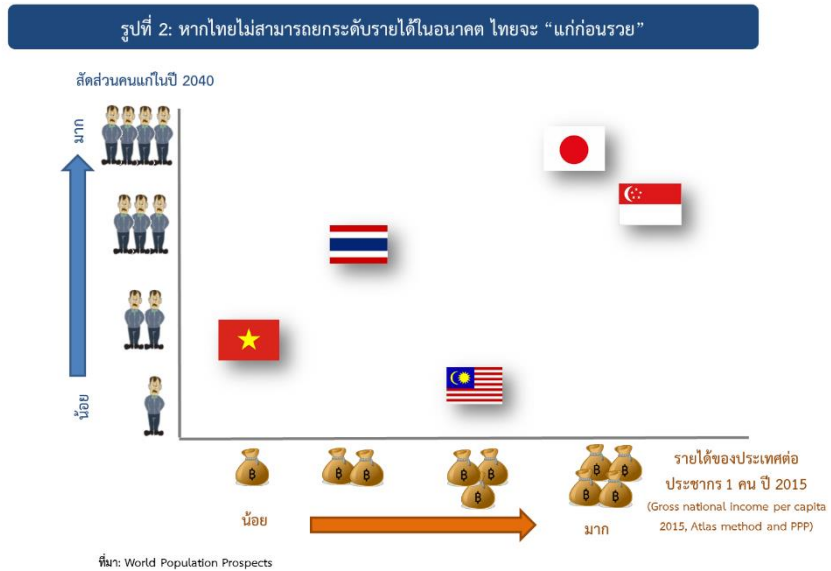
² ธปท. รวบรวมการวิเคราะห์เรื่อง Mega trend ของโลกมาจากบริษัท PricewaterhouseCoopers (PwC) Ernst & Young (EY) และ Frost & Sullivan

1.

สังคมผู้สูงอายุ

ประชากรโลกจะกลายเป็นสังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Aged society) ในอีก 35 ปีข้างหน้า³ แต่ไทยกำลังเป็น Aged society ในอีกเพียง 5 ปี แปลว่าไทยแก่เร็วกว่าเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนที่มีรายได้ใกล้เคียงกับไทย เช่น เวียดนามและมาเลเซีย แต่หากเทียบกับประเทศที่แก่กว่าไทยอย่างสิงคโปร์หรือญี่ปุ่น ทั้ง 2 ประเทศก็มีรายได้สูงหรือรวยกว่าเราไปมากแล้ว (รูปที่ 2) ดังนั้น หากไทยไม่สามารถยกระดับรายได้ในอนาคต ไทยจะ “แก่ก่อนรวย” ประเด็นนี้จึงเป็น 1 ใน 2 Mega trends ที่ไทยต้องเตรียมการรับมือ

“ไทยจะแก่ก่อนรวย”

พิจารณาภาพย่อยว่า ใครควรตระหนักถึงผลจาก Trend นี้บ้าง กลุ่มแรก คือ หนุ่มสาววัยทำงาน คนวัยทำงาน 1 คน จะมีความรับผิดชอบต่อผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น วันนี้ดูแลผู้สูงอายุเพียง 0.2 คน อีก 20 ปี ต้องดูแลถึง 0.5 คน⁴ กลุ่มที่สอง คือ ผู้สูงอายุอาจมีสินทรัพย์ไม่เพียงพอต่อการดูแลชีวิตในยามแก่ กลุ่มที่สาม คือ ภาครัฐ ในอีก 20 ปี ภาครัฐจะมีค่าใช้จ่ายสวัสดิการรวมทุกด้านเพิ่มขึ้น 3 เท่า⁵ นอกจากนี้ ยังต้องพัฒนาสาธารณสุขโรค การคมนาคม ระบบสาธารณสุขให้เอื้อต่อความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ และต้องคำนึงถึงเด็กที่จะเกิดน้อยลง⁶ ซึ่งจะโยงไปถึงการวางแผนประชากร กำลังแรงงาน และระบบการศึกษา และกลุ่มที่สี่ คือ ธุรกิจ ความต้องการของผู้บริโภคจะเปลี่ยนไป สินค้าบริการสำหรับผู้สูงอายุจะมีความต้องการมากขึ้น เช่น บริการดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยที่บ้าน ขณะที่เด็กจะน้อยลง ทำให้ผู้ประกอบการมีแนวโน้มต้องการสินค้าและบริการสำหรับเด็กที่มีคุณภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะการศึกษา

ดังนั้น ประเด็นชวนคิด คือ ไทยจะเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับสังคมสูงวัยอย่างไร ทั้งในด้าน (1) กำลังแรงงานในอนาคต (2) ความมั่นคงด้านรายได้ของคนทุกช่วงอายุ (3) สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ (4) การประสานนโยบายทุกด้าน และ (5) แนวโน้มในการดำเนินธุรกิจเพื่อตอบโจทย์สังคมที่เปลี่ยนไป

³ มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่า 14% ของประชากรทั้งหมด

⁴ หรือหมายความว่า สัดส่วนผู้สูงอายุต่อหนุ่มสาววัยทำงานจะเปลี่ยนจาก 1:5 ในวันนี้ เป็น 1:2 ในอีก 20 ปี

อ้างอิงข้อมูลจาก World Population Prospects

⁵ เช่น สวัสดิการสาธารณสุขและการศึกษา เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ อ้างอิงข้อมูลจากฐิติมาและคณะ (2557) และประมาณการโดย ธปท.

⁶ วันนี้จำนวนประชากรยังโตอยู่ แต่ปี 2040 การโตของจำนวนประชากรไทยจะหดตัว 0.4% หรือจำนวนคนไทยจะไม่โตแล้ว

2. ความเป็นเมือง

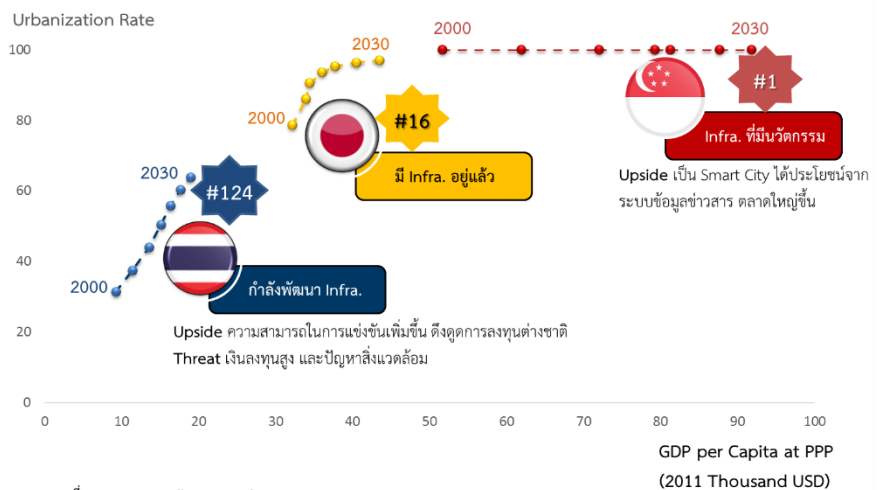
ผู้ที่ทำการศึกษา Mega trends ของโลกหลายราย⁷ ยกให้ความเป็นเมืองเป็น Trend อันดับต้นๆ ที่น่าสนใจ ตัวอย่างเช่น Frost & Sullivan ให้ความสำคัญกับความเป็นเมืองมาเป็นอันดับ 1 เพราะโอกาสที่ Trend นี้จะเกิดขึ้นมีสูงและจะมีผลต่อเศรษฐกิจโลกสูง สูงกว่า Trend อื่นๆ เช่น การตระหนักถึงพลังงานในอนาคต (Future of energy) และการตระหนักถึงสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี (Health, Wellness and Well-being) เป็นต้น

หากกล่าวถึงความเป็นเมืองในยุคนี้ ความเป็นเมืองแบบ Smart city อย่างสิงคโปร์และฮ่องกงจะมาแรง โดยทั้ง 2 ประเทศมีอัตราความเป็นเมืองอยู่ที่ 100% ซึ่งเป็นอันดับ 1 ของโลก ส่วนหนึ่งเพราะทั้ง 2 ประเทศมีขนาดพื้นที่ไม่มาก ทำให้สามารถจัดวางโครงข่ายโทรคมนาคมได้อย่างครอบคลุม ผู้ซื้อผู้ขายจึงได้ประโยชน์จากระบบข้อมูลข่าวสาร และเข้าถึงตลาดได้ด้วยต้นทุนทางธุรกรรมที่ต่ำมาก

ในความเป็นจริงไม่ใช่ทุกเมืองจะเป็นแบบสิงคโปร์หรือฮ่องกงได้ เพราะระดับการพัฒนายังไม่ถึงระดับนั้น เช่น บราซิล ไนจีเรีย อินโดนีเซีย หรือแม้แต่ไทย โดยความเป็นเมือง (Urbanization rate) ของไทยอยู่ที่ 50% อันดับความเป็นเมืองอยู่ที่อันดับ 124 ของโลก สะท้อนว่าความเป็นเมืองของไทยยังไม่สูง เป็นระดับที่ยังต้องพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ต้องใช้เงินลงทุนสูงควบคู่ไปกับการคำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม (รูปที่ 3)

“ผู้ที่ทำการศึกษา Mega trends ของโลกหลายราย ยกให้ความเป็นเมืองเป็น Mega trend อันดับต้นๆ”

รูปที่ 3: ความเป็นเมืองของไทยยังไม่สูง เป็นระดับที่ยังต้องพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐาน

ที่มา: EY, Frost & Sullivan, IFS and UN
หมายเหตุ: ลำดับความเป็นเมืองได้จากกลุ่มประชากร 232 ประเทศ

ดังนั้น ประเด็นชวนคิด คือ ความสัมพันธ์ของความเป็นเมืองกับการเติบโตของเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างไร รัฐควรมีบทบาทในการพัฒนาความเป็นเมืองเพื่อสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจและการกระจายเท่าเทียมหรือไม่ และถ้าควร ความเป็นเมืองของไทยควรพัฒนาไปในทิศทางใด

⁷ PricewaterhouseCoopers (PwC) Ernst & Young (EY) และ Frost & Sullivan

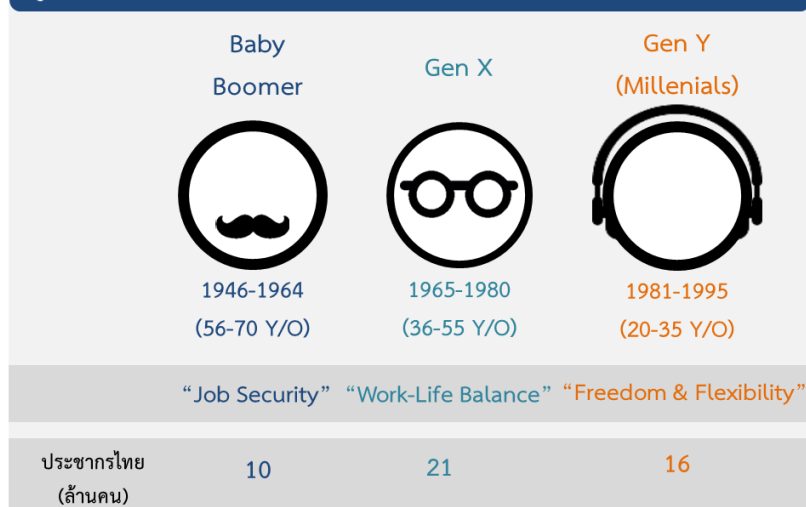
3.

ความเป็นปัจเจกบุคคล

พฤติกรรมของคนในแต่ละยุคส่งผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจที่ต่างกัน โดยตัวกำหนดพฤติกรรมคือสภาพแวดล้อมที่คนแต่ละยุคเผชิญ เช่น ยุค Baby Boom คือคนที่มีอายุ 56 ปีขึ้นไป เกิดช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อกลับจากสงครามคนกลุ่มนี้กลับมามีครอบครัวและเผชิญกับการแข่งขันสูง จึงทำงานหนักเพราะต้องการความมั่นคงในชีวิต ยุค Gen X คือคนที่อายุ 36-55 ปี ต้องการความสมดุลในชีวิตระหว่างการทำงานกับการพักผ่อน ซึ่งขณะนี้กำลังแรงงานหลักในปัจจุบัน ส่วนยุค Gen Y อายุ 20-35 ปี กลุ่มนี้ได้ชื่อว่าเป็น ปีเตอร์ แพน เพราะมีความเป็นเด็กตลอดเวลา อยากรู้อะไรต้องได้ เกิดมาพร้อมกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนเร็ว (รูปที่ 4) และอีกเกือบ 10 ปีข้างหน้า คนกลุ่มนี้จะมีถึงครึ่งหนึ่งของกำลังแรงงานในอนาคต

“อีกเกือบ 10 ปี
คน Gen Y จะมีถึงครึ่งหนึ่ง
ของกำลังแรงงาน”

รูปที่ 4: Gen Y จะมีบทบาทมากขึ้น ทั้งด้านกำลังแรงงานและการบริโภค

ที่มา: LFS as of 2016, OECD

ดังนั้น ประเด็นชวนคิด คือ อีก 10 ปีต่อไป Gen Y จะมีบทบาทมากขึ้น ทั้งด้านกำลังแรงงานและการบริโภค ธุรกิจจะปรับตัวอย่างไรต่อรูปแบบการทำงานของแรงงานและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่จะเปลี่ยนไป

จากเดิม Baby Boom ...	เปลี่ยนเป็น Gen Y ...
มีความต้องการซื้อสินค้าเป็นของตัวเอง เช่น รถยนต์ ที่พักอาศัย	นิยมการแบ่งปันการใช้ทรัพยากร (Sharing economy) ทั้งรถ เช่น UBER ที่พักอาศัย เช่น airbnb แม้กระทั่ง Fitness center ก็มีการแบ่งกันใช้แล้ว ทำให้ผู้บริโภคมีความต้องการซื้อสินค้าบางอย่างเป็นของตัวเองน้อยลง ธุรกิจบางประเภทมีความจำเป็นในการลงทุนน้อยลง
ให้ความสำคัญกับการทำงานมากกว่าสุขภาพ	มีความใส่ใจสุขภาพ (Health and Wellness) มากขึ้น ทำให้ความต้องการซื้อสินค้าและบริการเพื่อสุขภาพมีมากขึ้น เช่น เล่นโยคะ ทานอาหารเพื่อสุขภาพ สายรัดข้อมือเพื่อสุขภาพ อีกทั้งไม่ทำงานหนักจนทำลายสุขภาพและครอบครัว
แต่งงานเร็ว มีทัศนคติว่าควรมีครอบครัวและมีลูก	แต่งงานช้า มีลูกน้อย มีทัศนคติว่าเป็นโสดไม่เสียหาย ทำให้สินค้าและบริการที่เกี่ยวกับเด็กอาจมีความต้องการด้านปริมาณที่ลดลง เช่น จำนวนเด็กที่เข้าโรงเรียน ของใช้เด็ก แต่ต้องการคุณภาพมากขึ้น
ซื้อสินค้าหรือบริการตามกระแส คนนิยมใช้กันมากๆ	ซื้อสินค้าหรือบริการที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น รองเท้ากีฬาที่มีสีและแบบเฉพาะ (Limited edition) ทำให้ธุรกิจที่สร้างสรรค์และมีนวัตกรรมตั้งราคาสินค้าบริการได้สูง

4.

เทคโนโลยีนวัตกรรม

เทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย อาทิ Internet of Things, Robots, Artificial Intelligence (AI), Drones, Blockchain, Virtual reality, 3D Printing และ Electric vehicle ซึ่งเข้ามามีบทบาทในโลกมากขึ้น น่าสนใจว่าไทยพร้อมรับกับเทคโนโลยีเหล่านี้มากน้อยเพียงใด

มองในด้านผู้ใช้งานเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานอย่าง Internet พบว่าคนไทยมีอัตราการใช้ Internet ต่อหัวมากกว่าค่าเฉลี่ยโลกและกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก และใช้เวลา กับ Mobile Internet มากที่สุดในโลก เฉลี่ย 4 ชั่วโมงต่อวัน⁸ ในทางกลับกัน หากมองด้านความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี พบว่าประเด็นนี้สะท้อนจุดอ่อนของโครงสร้างเศรษฐกิจไทย และพบ 2 ประเด็นชวนคิด

(1) ไทยขาดบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ที่สามารถผลิตสินค้าหรือบริการที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งเป็นความเห็นของผู้ประกอบการ และยังเห็นได้จากข้อมูลทางสถิติที่พบว่า สัดส่วนผู้จบการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ของไทย อยู่ที่ 22% ของบัณฑิตที่จบการศึกษาทั้งหมด น้อยกว่ามาเลเซีย เกาหลีใต้ และอินโดนีเซียที่อยู่ที 33% 32% และ 24% ตามลำดับ อีกทั้ง ไทยยังผลิตบัณฑิตที่จบคณะวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์เท่ากับเมื่อ 10 ปีก่อน (รูปที่ 5) สะท้อนว่าการศึกษาไทยปรับไม่ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป

รูปที่ 5: เทคโนโลยีมีบทบาทมากขึ้น แต่การศึกษาไทยปรับไม่ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป

“AI จะทำให้ชีวิตของเราดีขึ้น”

Mark Zuckerberg
CEO ของ Facebook

ที่มา: The MATTER

“มนุษย์ควรกังวลกับภัยคุกคามของ AI”

Bill Gate
ผู้ก่อตั้งและผู้บริหารบริษัท Microsoft

ที่มา: The MATTER

(2) เทคโนโลยีเหมือนกระจกสองด้าน ด้านหนึ่งคือมีประโยชน์ เทคโนโลยีทำให้มนุษย์สะดวกและจัดการสิ่งต่างๆ ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ธุรกิจสามารถใช้ระบบ Automation จัดการคลังสินค้าโดยแทบไม่ต้องใช้แรงงานเลย ผู้บริโภคสามารถควบคุมอุปกรณ์ภายในบ้านผ่านเพียงแค่มือถือเครื่องเดียว และแพทย์จะมี AI ช่วยในการวินิจฉัยโรคมากขึ้น แต่อีกด้านหนึ่ง เทคโนโลยีก็อาจสร้างผลกระทบต่อมนุษย์ได้ หากมนุษย์ปรับตัวไม่ทันหรือใช้อย่างไม่เหมาะสม ประเด็นที่เริ่มเห็นชัด เช่น มีความกังวลว่าเทคโนโลยีอย่าง Automation จะมาทำงานแทนคน กรณีของไทย Automation อย่างการนำหุ่นยนต์มาใช้ไม่ใช่เรื่องใหม่ ระบบดังกล่าวใช้เพื่อบรรเทาปัญหาขาดแคลนแรงงานมา 5-10 ปีแล้ว นอกจากนี้ การผลิตในบางอุตสาหกรรมของไทย เช่น ยานยนต์ ยังมีความเชี่ยวชาญด้านการใช้หุ่นยนต์ติดอันดับ 9 ของโลก ซึ่งหากกระแสเทคโนโลยียังดำเนินต่อไป โดยไม่มีการเตรียมทรัพยากรมนุษย์ที่ดีพอ เป็นไปได้ที่ Automation อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในอาชีพของแรงงานบางประเภท ต่างจากในอดีตที่ไม่เห็นผลกระทบอย่างชัดเจน ดังนั้น มนุษย์กับเทคโนโลยีจะอยู่ร่วมกันอย่างไร ต้องปรับตัวมากแค่ไหน เพื่อจำกัดผลกระทบให้น้อยที่สุด

⁸ อ้างอิงข้อมูลจาก Hootsuite, We are social, Singapore

5.

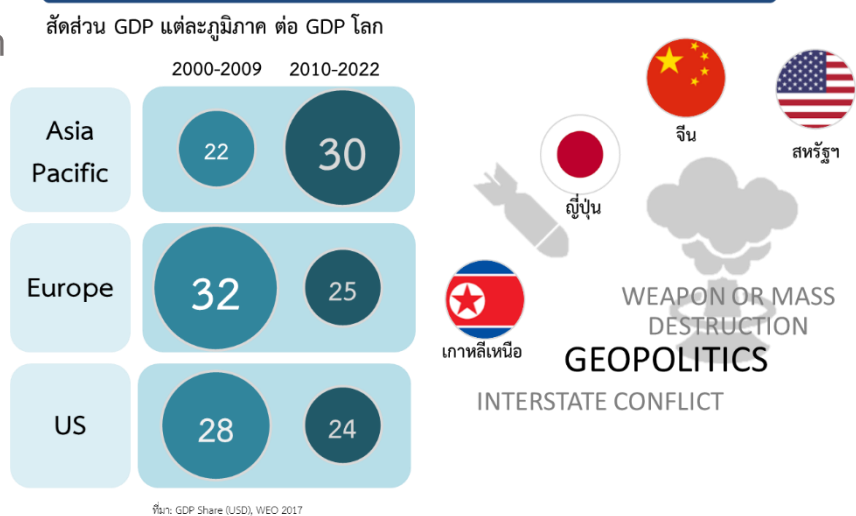
การเปลี่ยนชั่วคราวเศรษฐกิจและการเมือง

การเปลี่ยนชั่วคราวเศรษฐกิจและการเมืองกำลังเกิดขึ้น จนมีประเด็น

Geopolitics ที่มีผลต่อเศรษฐกิจและความมั่นคง ในประเด็นด้านเศรษฐกิจ กลุ่มประเทศในเอเชียจะมีบทบาทต่อเศรษฐกิจโลกมากขึ้น เห็นได้จากสัดส่วน GDP ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกต่อ GDP โลกในช่วงปี 2010-2022 จะอยู่ที่ 30% แซงหน้ากลุ่มประเทศยุโรปและสหรัฐฯ ที่อยู่ที่ 25% และ 24% ตามลำดับ (รูปที่ 6) ขณะที่ประเด็นด้านการเมือง ก็มีการขยายอำนาจและการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมากขึ้น เช่น การทดลองอาวุธของเกาหลีเหนือ ประเด็นพิพาทในน่านน้ำทะเลจีนใต้ระหว่างจีนและประเทศในอาเซียนทั้งฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย บรูไน และไต้หวัน หรือการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ และการออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักรที่หักปากกาอาเซียนเกือบทุกสำนัก

รูปที่ 6: การเปลี่ยนชั่วคราวเศรษฐกิจและการเมืองมีผลต่อเศรษฐกิจและความมั่นคง

“GDP ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ปี 2010-2022 จะแซงหน้ากลุ่มประเทศยุโรปและสหรัฐฯ”

ตัวอย่างที่ชัดเจนของการเปลี่ยนชั่วคราวทางการเมืองที่มีผลต่อเศรษฐกิจ เช่น เมื่อสิ้นปีที่แล้ว ผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ จะเป็นตัวกำหนดว่าข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก หรือ TPP (Trans-Pacific Partnership) จะเดินหน้าต่อไปมากน้อยเพียงใด เพราะโอบามา ประกาศว่า TPP เป็นสิ่งที่ควรทำ ซึ่งดีสำหรับประเทศ สำหรับสหรัฐฯ และสำหรับโลก แต่ทรัมป์ ประกาศว่า TPP เป็นหายนะอย่างหนึ่งที่เกิดจากจุดประสงค์พิเศษของผู้ที่ต้องการทำลายสหรัฐฯ⁹ ซึ่งในช่วงนั้นไทยและอีกหลายประเทศก็ทำการบ้านอย่างหนักเพื่อตอบโจทยว่า ไทยจะเข้าเป็นสมาชิก TPP หรือไม่ เพราะกลัวจะตกขบวนการค้า แต่หลังจากที่ผลการเลือกตั้งประกาศว่าทรัมป์ได้เป็นประธานาธิบดี และจะไม่สนับสนุน TPP กระแสความต้องการเข้าร่วม TPP ของหลายประเทศรวมถึงไทยดูจะเบาลง

ดังนั้น ประเด็นชวนคิด คือ โลกเปลี่ยนไป ทุกฝ่ายจะทำเหมือนเดิมไม่ได้ ไม่ว่าจะเปลี่ยนทางเศรษฐกิจหรือความมั่นคง และไทยเป็นประเทศเล็ก เราจะมีกลยุทธ์ในการปรับตัวให้เข้ากับชั่วคราวเศรษฐกิจและทางการเมืองของโลกที่กำลังเปลี่ยนไปอย่างไร

⁹ 4 คำถกม ข้อตกลง TPP กับประเทศไทย โดยสถาบันอนาคตไทยศึกษา

6. การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อประเทศกลุ่มอาเซียนรวมถึงไทย เพราะเมื่อจัดลำดับประเทศที่มีความเสี่ยงด้านสภาพอากาศแล้วพบว่า 4 ประเทศอาเซียน ได้แก่ พม่า ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และไทย ติดอันดับ 10 ประเทศแรกที่มีความเสี่ยงสูงสุดในโลก¹⁰

สำหรับไทย ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ปริมาณน้ำฝนลดลงมาก ทำให้ภัยแล้งทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยช่วง 1980s เกิดภัยแล้งเพียง 2 ครั้ง ช่วง 1990s เกิดขึ้น 4 ครั้ง และช่วง 2000s เกิดภัยแล้งถึง 7 ครั้ง หรือเกิดปีเว้นปีเลยทีเดียว (รูปที่ 7)

ดังนั้น ประเด็นชวนคิด คือ หากแนวโน้มยังเป็นแบบนี้ อาจทำให้ไทยขาดแคลนน้ำสำหรับการเพาะปลูก กระทบต่อรายได้เกษตรกร และจำนวนคนที่ได้รับผลกระทบจะมีมาก เพราะเกษตรกรของไทยมีสูงถึง 13 ล้านคน คิดเป็น 1 ใน 3 ของคนวัยทำงานทั้งหมด ขณะที่เกษตรกรครึ่งหนึ่งยังเป็นผู้สูงอายุและการศึกษาน้อย แต่จำเป็นต้องเผชิญกับการปรับตัวปรับอาชีพ ภาครัฐคงต้องมีส่วนอย่างมากในการผลักดันแนวทางการปรับตัวให้ถูกทางและทั่วถึง โดยเฉพาะการแทนที่พืชใช้น้ำมาก เช่น นาข้าว ด้วยพืชและพันธุ์ที่เหมาะสมกับดินมากขึ้น และใช้น้ำน้อยลง เป็นต้น

“ภัยแล้งทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยช่วง 1980s เกิดภัยแล้งเพียง 2 ครั้ง ช่วง 1990s เกิดขึ้น 4 ครั้ง และช่วง 2000s เกิดภัยแล้งถึง 7 ครั้ง”

ที่มา: NOAA และคำนวณโดยธนาคารแห่งประเทศไทย
รูปภาพจาก www.flaticon.com

ดังนั้น ทุกฝ่ายทั้งภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐจึงไม่ควรมองข้าม Mega trends ของโลกที่จะมีผลต่อไทยในอนาคต และควรร่วมมือกันคิดหาทางปรับตัวและลงมือทำ เพื่อเก็บเกี่ยวผลประโยชน์หรือลดทอนผลกระทบที่จะเกิดจาก Mega trends ที่กำลังเข้ามา โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมสำหรับสังคมผู้สูงอายุและเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ไทยควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเป็น Mega trends ที่โยงถึงจุดอ่อนของโครงสร้างเศรษฐกิจไทย เราจึงมีเวลาเหลือไม่มากนักสำหรับการเตรียมพร้อมรับมือ 2 ประเด็นนี้

¹⁰ GLOBAL CLIMATE RISK INDEX 2016, GERMANWATCH โดยดัชนีนี้จะวิเคราะห์ผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ เช่น พายุ น้ำท่วม คลื่นความร้อน และอื่นๆ